

N:o 23.

Ank. till Riksd. kansli den 5 mars 1901, kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående bestämmelse om underrätts skyldighet att vid ådömande af böter i utslaget fastställa det emot bötesbeloppet svarande förvandlingsstraff.

Andra Kammaren har till lagutskottets handläggning öfverlemnad en inom nämnda kammare af herr *N. Andersson* i Pettersborg väckt motion, n:o 55, af följande lydelse:

»På senare tiden har åtskilligt blifvit åtgjordt till lagarnes och rättsprocedurens förenkling; det förefaller ganska märkvärdigt, att lagen om böters förvandling står orubbad qvar med sina många och långa omvägar med åtföljande mångskrifveri. Då en person af underrätt dömts till böter och domen vunnit laga kraft, blir proceduren vanligen följande: Rätten insänder bötesförteckningen till Konungens befallningshafvande, derifrån den öfversändes till kronofogden, hvilken i sin tur öfversänder den till länsmannen, som slutligen uppdrager åt fjerdingssmannen att affordra den dömda böterna. Nu kan det hända, att denne vill och kan betala bötesbeloppet, men i de flesta fall nekar han och saknar äfven utmättningsbara tillgångar. Med fjerdingssmannens påskrift: »Saknar utmättningsbara tillgång» vandrar så bötesförteckningen samma väg tillbaka till kronofogden, som har att hos Konungens befallningshafvande anhålla om böternas förvandling. Sedan sådan förvandling af Konungens befallningshafvande verkstälts, hafva handlingarna att passera samma väg tillbaka till fjerdingssmannen, som för andra gången affordrar den dömda bötesbeloppet. Betalas icke heller denna gång, skall fjerdingssmannen vända sig till länsmannen för erhållande af fångförpassning. Derefter kommer den dömda att föras till fängelset, såvida han icke nu, såsom ofta händer, beqvämar sig till att betala. Gör han det, har han genom sin tredska

förorsakat kronobetjeningen och Konungens befallningshafvande mycket onödigt besvär.

Detta kan enligt min åsigt undvikas, om den rätt, som ådömer böterna, också eger att utsätta det fängelsestraff, som vid bristande tillgång hos den dömda följer på förseelsen i fråga.

På grund af det anförda får jag anhålla, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla om framläggande af sådan förändring i gällande lag, att underrätt, som ådömer böter, också måtte i utslaget fastställa det fängelsestraff, hvilket följer på förseelsen, om den dömda saknar tillgångar till böternas gäldande.»

Det är, efter utskottets uppfattning, oförnekligt, att det nuvarande tillvägagångssättet för förvandling af böter i många fall föranleder onödig omgång och långsamhet i straffexekutionen. Genom bestämmelsen, att Konungens befallningshafvande i regel skall om sådan förvandling förordna, kan det till och med inträffa, att en till böter dömd person helt och hållet undslipper det honom ådömda straffet. Såsom förhållandena nu äro, åtgår nemligen i de flesta fall afsevärdt lång tid för den skriftväxling och de öfriga åtgärder, som måste föregå förvandlingsbeslutets meddelande af Konungens befallningshafvande, och det kan sålunda hända, att den bötesdömda, då förvandlingsbeslutet omsider skall bringas till verkställighet, ej vidare står att anträffa. Olämpligheten af det nu stadgade förfaringsättet är desto mera i ögonen fallande, som sjelfva förvandlingsbeslutet ej innebär någon som helst svårighet, som påfordrar särskild kompetens hos den, som skall dermed betros, utan utgör en den allra enklaste tillämpning af de i 2 kap. 11 § strafflagen gifna detaljerade bestämmelserna om storleken af de emot olika bötesbelopp svarande förvandlingsstraff. Utskottet är således ense med motionären derom, att en förändring af de bestående förhållandena härutinnan är af behovet påkallad.

Hvad motionären i sådant syfte föreslagit, kan utskottet emellertid ej förorda. Genom att förpligta underrätterna att samtidigt med bötesådomandet i utslaget utsätta det emot böterna svarande förvandlingsstraffet skulle visserligen underrätternas besvär ej nämnvärdt ökas, men mot den ifrågasatta förändringen möta i andra afseenden betänkligheter. Först och främst är det ur principiell synpunkt mindre egentligt att i regeln öfverflytta förvandlingen af böter, hvilken till sin natur är en ren verkställighetsåtgärd och just med hänsyn härtill genom 1864 års strafflag öfverlemnades till Konungens befallningshafvande, från de verkställande till de

dömmande myndigheterna. Åtgärden skulle ej heller städse leda till önskad resultat. I de ej sällan inträffande fall, då en person genom olika utslag blefve fäld till böter, måste nemligen, derest utslagen samtidigt skulle verkställas, justering ega rum i de af domstolen meddelade förvandlingsbeslut, då ju för dessa fall sammanläggning af straffen enligt bestämmelserna i strafflagens 4 kap. måste ega rum. Det blefve sålunda nödvändigt att till särskild myndighet öfverlemna att om förvandlingen i dessa fall förordna. Härtill kommer, att den af motionären föreslagna formen för förvandlingsbesluts meddelande efter mångas uppfattning skulle medföra en verklig skärpning af bötesstraffet. I den allmänna rättsåskådningen är nemligen detta straff i alla afseenden väsentligt lindrigare och för den dömda mindre nedsättande än fängelsestraffet. Skulle nu domstolen i det utslag, hvarigenom böter ådömdes, tillika, låt vara endast såsom eventuel påföljd, utsätta det fängelsestraff, hvartill vid bristande tillgång böterna skulle förvandlas, komme detta att för den allmänna uppfattningen te sig såsom ett likställande af de båda straffarterna, hvilket innebure stegring af det med bötesstraffet förenade obehag.

Den utaf motionären åsyftade, enligt utskottets tanke önskvärda förändringen af den nuvarande proceduren för bötesförvandling kan sålunda efter utskottets uppfattning ej vinnas genom förändring i den af motionären angifna rigtningen, utan måste på helt annat sätt åvägabringas. Utskottet saknar emellertid anledning att i frågans nuvarande läge derom ingå i vidare utredning, då motionären begränsat sin hemställan till det direkta ändringsförslag, han framlagt, och de åtgärder, som för ändamålets vinnande kunna vara lämpliga, alltså falla utom motionens ram och utskottets deraf inskränkta befogenhet att hos Riksdagen göra framställning i ämnet.

Utskottet föranlåtes alltså hemställa,

att herr Anderssons ifrågavarande motion ej må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 5 mars 1901.

På lagutskottets vägnar:

CARL B. HASSELROT.